

. . . Và trong tròng h p nào thì h có th th c hi n đúng “sĩ khí” đ đ c ti ng th m muôn đ i!

Khi chúng ta nói đ n hai ch Sĩ khí, có nghĩa là nh c nh nhau hãy quay nhìn l i mình tr c khi hành đ ng v m t v n đ gì đó hay đ n thân vào m t phong trào, m t đ ng phái... mà theo ch quan, đó là lý t ng ho c ít ra đó là con đ ng đúng đ n c a k sĩ! Theo ch quan, theo cái nhìn v i góc c nh t hai m t mình, t s suy nghĩ c a mình đôi khi ch a ph i là chín ch n khi chính mình ch a kinh qua nh ng kinh nghiệm.

M i khi mùa xuân v , m i khi hoa đào n , gió xuân làm lòng ng i d u l i nh ng trăn tr theo cu c s ng; thì chúng ta, ai cũng nh đ n bài th “Ông Đ ” c a Vũ Đình Liên. Bài th gi n đ và trong sáng, không có nh ng t ng đ m dáng hay văn v , nh ng nó làm cho m i ng i c m th y bùi ngùi ti c th ng m t th i đã qua. Hình dáng m t ông đ m c áo dài khăn đóng, tr i chi c chi u hoa c k bên đ ng ph đông ng i. Ông Đ ng i ch khách thuê vi t đôi câu li n treo trong nhà nhân d p t t. Ông đ vi t ch đ p nh ph ng múa r ng bay... Nh ng ng i thuê vi t ch ng đ c đ c, ch ng hi u đ c c n a nh ng nét ch m phá tuy t v i y. Đôi khi theo thói quen, h thuê ông vi t đôi câu đ i mà không bi t nghĩa nh ng ch đó ra th nào, có th đem v treo trên t ng, nghĩ r ng nó là v t k ni m mà thôi. R i m i năm khách đ n th a, ng i ta qua đ ng th v i m t ông Đ già, hình bóng m t quá kh đã qua, không th nào có th níu kéo l i...!

Tôi nh lúc tr h c B ng S n, thu c qu n Hoài Nh n, trong gia đình Bác Tám Th m. H i đó là năm 1958, Bác Tám kho ng ch ng 60 tu i, đ râu dài, trông nh m t c đ nho, nh ng bác Tám không bi t m t ch nho nào, k c ch qu c ng . Nh ng bác luôn luôn tôn th ch “thánh hi n”. Tôi còn nh , l ch treo t ng có in hai lo i ch Vi t và Hán văn ghi ngày tháng đ ng và âm l ch. Có l n tôi xé t l ch, vò tròn v t vào thùng rác. Bác Tám nghiêm s c m t, v a cu i xu ng l m t l ch v a nói v i tôi: “Ch Thánh Hi n không đ c vò xé, ch nên đ t hay đ ch

tôn kính!” Th đ y, nh ng ng i trong th i tr c chúng ta m t vài th p niên, d u h không đ c h c, hay đ c ch “ thánh hi n”, h đ u có chung m t t t ng tôn th ch nghĩa. Mà theo h , ch nghĩa y là linh h n c a Tam C ng, Ngũ Th ng, Tam Tòng T Đ c. D u sao thì th i đ i c đã lùi xa, nh ng cũng ít ai quay l ng l i v i chính quá kh c a mình b ng nhà th Vũ Đình Liên cùng m t vài văn thi sĩ th i ti n chi n sau đó theo “cách m ng”.

Tr i mùa xuân v i bóng dáng ông Đ già trong th Vũ Đình Liên, không ai trong chúng ta ph nh n m t hình nh c a th i gian giao thoa gi a hai n n văn h c. Cái m i c a văn minh Âu Châu đã đánh b i m t n n móng văn hóa bao đ i ng tr trên quê h ng Vi t. Bài th “ông Đ” đã ph n nh bao s gi n co, bao hoài ni m và ti c th ng, gi ng nh ta th ng ti c th ng m i tình đ u đã qua trong đ i!

M i năm hoa đào n ,
L i th y ông đ già
Bày m c tàu gi y đ ,
Bên ph đông ng i qua.

Bao nhiêu ng i thuê vi t
T m t c ng i khen tài
Hoa tay th o nh ng nét,
Nh ph ng múa r ng bay.

Nh ng m i năm m t v ng,
Ng i thuê vi t n i đâu?
Gi y đ bu n không th m
M c đ ng trong nghiên s u.

Ông đ v n ng i đ y
Qua đ ng không ai hay
Lá vàng r i trên gi y
Ngoài tr i m a b i bay.

Hôm nay đào l i n ,
Không th y ông đ x a,

Nh ng ng i muôn năm c ,
H n ầu bày gi ?

Bài th không nh ng đã đ c m i ng i khen t ng, nó còn đ c hân h nh làm bài gi ng văn và h c thu c lòng trong các p trung h c t i Vi t Nam C ng Hòa. Bài th và tên tu i tác gi đ c liên t c nh c đi nh c l i m i khi mùa xuân tr v v i m i ng i, nh c nh m t quá kh đ y hoài ni m và mang bi t bao l ch s trong văn hóa dân t c Vi t. Nh ng ch a có ai trong chúng ta, tr c đây bi t nhi u v cu c đ i và s nghi p tác gi bài th “ông Đ”, hay có th c tình không nói đ n. Vì th ng i đ i sau ít bi t r v Vũ Đình Liên, m t ng i C ng S n, m t b i bút r t có uy tín trong Đ ng và trong n n văn h c v s n t i Vi t Nam.

Vũ Đình Liên, sinh năm 1913 t i ph Hàng B c Hà N i. Sau khi đ u tú tài t tr ng Pháp Collège de protectorat (Tr ng B o h t i Th y Khuê, chính là Tr ng B i, sau đ i thành Chu Văn An). Ông ta ghi danh h c Lu t m t vài năm r i b ngang đ đ y h c t và làm báo. Năm 1946, Vũ Đình Liên theo kháng chi n trong H i Văn Ngh C u Qu c Liên Khu 3, gia nh p vào Đ ng C ng S n năm 1951, đ y h c và biên so n sách giáo khoa cho ch đ !

Bài th “Ông Đ” đ c Vũ Đình Liên sáng tác vào năm 1937, đăng trên báo Tỉnh Hoa. Ngoài ra ông còn nh ng bài th khác n a nh ng không n i t ng. Vì bài Ông Đ làm cho ti ng tăm Vũ Đình Liên đ c vào danh sách nh ng văn thi nhân có h ng, nên khi tr thành Đ ng viên C ng S n, ông ti p t c l y h i hám bài th n y làm s n cho ý t ng ca t ng “Đ ng và Bác” m t cách r t là ngây ngô và n nh hót! Ta hãy xem bài th sau đây, h Vũ đ a vào bài “ông Đ” đ di n t “t m lòng” theo đ ng trung thành c a mình nh th nào:

Bài th “Th y Chung” sáng tác năm 1977, T t Đình T :

Năm nay đào n r ,
M ng h i Đ ng, H i Dân,
Bút ông đ l i h a
Nh ng nét ch đ p, thân.

C bi n ng p ph ph ng,
Cành đào bay th m đ ,
Nh c ngàn hoa xuân,

K₁ Sĩ và B₁ i Bút !

Tác Giả: Lê Tam Anh

Th#7913; T#432;, 10 Th#225;ng 2 N#259;m 2010 18:30

Nét hoa trên mồm i ch.

Thầy trong lòng say sưa,
Đứng chân không muợn bước,
Nghe đờc nhợng vờn thờ
Ngõ i khen nhợng nét bút.

Xuân C ng H a X  H i
Mai đ o t  i th m hoa
M t nguồn h nh ph c m i
Tr o ng n b t đ ng th  ...!

Đây là bài thơ tiêu biểu của một bài bút, nó phản ánh không chỉ nhân vật bác sĩ cõng, Vũ Đình Liên, trớ c sau cũng chng gi đợc ti t tháo “kĩ sĩ”nh Trn Dn. Nhà thơ h Trn đã đ li cho đ i m y câu thơ ng n cho m t giai đo n b tù đầy, tr giá m y v n thơ :

“Tôi b□□ c đi, không th□ y ph□ , không th□ y nhà,
Ch□ th□ y m□ a sa trên màu b□ đ□ ...!”
TD

Chùa hốt, Vũ Đình Liên đưa vào thơ thơ năm ch đã thành công trong bài Ông Đ, sáng tác như i theo như thơ r t nh u bài có phong cách t t ng t nh ng ý và m c đích ca t t ng Đ ng cùng v i “bác” m t cách không ng ng ng p gì c . Sau đây là bài ca t t ng đ y tính “nâng bi” m t cách tr n tráo c a nhà thơ , mà, nh ng ng i ch ng C ng, ch ng s k m k p thô b o c a t p đoàn C ng S n trong n c, v n hàng năm nh c đ n tác gi , nh c đ n bài thơ Ông Đ mà không nh c đ n nh ng bài khác mang tính “cách m ng cao” là m t thi u sót. Bài “Mùa Xuân C ng S n” d i đây là m t trong nh ng bài mà Vũ Đình Liên làm theo thơ thơ năm ch nh i theo bài Ông Đ :

Mặt cây đào muôn thuở,
Năm bộn mùa nhoa
Mặt ông đồ bết tẻ
Tay vẽ bút không già.

Hoa t i màu sông núi,
Ch th m tình quê h ng
Cảnh đào và câu đ i
Ngàn đ i T t Vi t Nam

Nghiên bút x a v n đ i
T ngàn năm bài th
T ngàn năm câu đ i,
Đ ng sáng tác bấy gi

Ngh sĩ v i ông đ
Tình n c non vô t n
Nh Đ ng v i bác H
H ng đ t tr i C ng S n

Năm nay đào l i n
Vui ng i m i h n x a
M t mùa xuân b t t
T i nét l a l i ca!

Trong bài th n y, chúng ta th y Vũ Đình Liên không còn là m t thi sĩ, tác gi bài th ông Đ ngày nào, không còn là m t văn nhân đ y sĩ khí nh Tr n D n, Phan Khôi... Mà hóa thân thành b i bút ca t ng m t ch đ khát máu nh t, tàn b o nh t trên Th gi i. Nh ng ch “ muôn thu , “ngàn đ i” “vô t n”... làm cho ta c m th y xót xa và th ng cho ch nghĩa Vi t Nam. Ng i thi sĩ c m nh n cái ý nghĩa, cái hay c a đ t tr i, c m hoài m t vài ý th và sáng tác... M i bài th là mang m t nét gì khác v i bài tr c, là xu t th n v i ý th ... Nh ng Vũ Đình Liên không nh ng đã nghèo nàn ý th , nghèo nàn sáng tác mà còn “ôm” l y c th đ i u, c hình dáng Ông Đ đ làm nhân ch ng tiêu bi u cho chính mình! Dĩ nhiên khi bài th Ông Đ n i ti ng thì hoàn c nh và không gian th i gian khác v i “ông Đ ” tr v làm “cách m ng”.Theo h Vũ, ông Đ c a bài th làm cho tên tu i c a mình n i ti ng khác v i ông Đ “ph c v Đ ng”, đó là ông Đ m i(?).

Nh ng không ph i m t mình h Vũ, tác gi bài th Ông Đ đ c Đ ng “t xác” mà r t nhi u nhà văn nhà th ti n chi n cũng b i vào hoàn c nh nh th . Nào là Hoài Thanh, L u Tr ng L , Nguy n Công Hoan, Hoàng Xuân Nh , Huy C n, Ch Lan Viên...

Ki Sĩ và B i Bút !

Tác Giả: Lê Tam Anh

Thứ Tư, 10 Tháng 2 Năm 2010 18:30

B i bút th thi t, trum lên t t c các b i bút x a nay, không ai qua m t đ c T H u v i nh ng bài th ca t ng C ng S n qu c t và t nh n làm đ t trung thành. Ta h y xem nh ng đ n th sau đây ch ng minh tên đ đ h H phóng bút làm đ b n văn th Vi t nh th nào:

Ca t ng Lenin, cho h c sinh c p ti u h c:

... Ông Lenin n c Nga,
Mà em đã bi t r t là Vi t Nam...!

Khi nghe Stalin ch t:

... Ông Stalin i! ông Stalin
Tr i i ông ch t đ t tr i có hay,
... Th ng cha th ng m th ng ch ng
Th ng mình th ng m t, th ng ông th ng m i...!

Ta hãy nghe Xuân Di u ca t ng:

M i i n tranh đ u gay go,
Chúng con i đ c Bác H t i thăm.
Nghe i Bác d y khuyên răn
Chúng con c mu n theo chân c a ng i.

Trong chi n đ ch hô hào đ u t , Xuân Di u cao gi ng:

Th p đ u c cho sáng kh p đ ng
Th p đ u c cho sáng đình làng đêm nay
Lôi c b n nó ra đây,
B t quì g c xu ng, đ a dày ch t thôi.

Khi t tr i t p trung v , k vi t bài n y b t ng ra kh i thành ph , đ n vùng Đ ng Nai làm r y. Hàng xóm là m t anh c u Trung Sĩ đang làm khuôn vác. Chi u xu ng là anh t n i làm vi c v nhà say lý túy. V a đi anh ta v a hát nghêu ngao nh ng bài hát xen v i th “ti n chi n”. Tuy say nh ng anh ta v n c tình kéo dài “nh i” nh ng câu th Xuân Di u, c cho bàng dân thiên h nghe ch i:

“... Con nai vàng không còn ng ngác n a em i!
Nó đã thành trâu ch y húc ng i...”

Có hôm anh chàng g c a nhà ng i vi t bài n y, tay c m chai r u, hai m t đ b ng, hét vào tai tôi: “Con nai hay con trâu? Tôi c i đáp: “ con nai!” anh chàng ôm l y tôi, đ a chai r u b t tôi tu m t h p, r i nói: “Trâu cũng có s ng, nai cũng có s ng... M i con ngu m t cách... xin đ ng b nhau!”... Anh Trung Sĩ c a chúng ta đó, k sĩ th i nay có b ng m t góc hay không?

Xem th chúng ta m i hi u r ng, mu n làm “k sĩ” cho đúng nghĩa ch c ch đ m đ c trên đ u ngón tay. Mà nghĩ cho cùng, Trong khung c nh b “c i t o t t ng” b ch đ o sáng tác và ch đ “tem phi u”, thì làm sao k sĩ có th ng i xem v con ch t đối, kh kh gi ti ng tằm cho m t o t ng c a Kh ng Giáo đ i, có m y ai tr n tình tr n nghĩa? Nh ng đ làm gì nh!

Ngày nay, khi ng i ta đã thoát kh i cái c nh kèm k p, ra h i ngo i làm th , vi t văn; trong khung c nh t do nh th , l i có nh ng nhà văn nhà th “thi t tha” tình nguy n làm “b i bút” m i là chuy n l . Xem th , chúng ta s ch ng có th nào phân bi t đ c là, trong hoàn c nh nào thì ng i ngh sĩ bi n thành “b i bút” và trong tr ng h p nào thì h có th th c hi n đúng “sĩ khí” đ đ c ti ng th m muôn đ i!